

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка IV курсу, групи 472-3

денної форми навчання

спеціальності 072 «Фінанси, банківська
справа, страхування та фондовий ринок»

Щербата Анастасія Ігорівна _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Федишин Майя Пилипівна _____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від ____ червня 2026 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ доц. Харабара В.М.*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ.....	6
1.1. Економічна суть та функції інвестиційної діяльності банків у ринковій економіці.....	6
1.2. Форми, види та механізми здійснення інвестиційної діяльності банків....	11
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	16
2.1. Оцінка інвестиційного портфеля банків України та його структурних трансформацій.....	16
2.2. Аналіз інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2022–2025 роки.....	27
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	34
3.1. Проблемні аспекти і зарубіжний досвід інвестиційної діяльності банків в контексті впливу на економічний розвиток.....	34
3.2. Стратегічні напрями розвитку інвестиційної діяльності банків України в умовах повоєнного відновлення економіки.....	40
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Банківський сектор є ключовим елементом фінансової системи держави, від ефективності функціонування якого значною мірою залежить економічне зростання, інвестиційна активність та фінансова стабільність країни. У сучасних умовах інвестиційна діяльність банків набуває особливого значення, оскільки виступає важливим інструментом трансформації фінансових ресурсів у довгострокові інвестиції, підтримки державних фінансів, розвитку фондового ринку та забезпечення сталого економічного розвитку.

В умовах повномасштабної війни, суттєвого зростання макроекономічних ризиків та структурних змін у фінансовому секторі України інвестиційна діяльність банків зазнала значних трансформацій. Висока невизначеність економічного середовища, посилення ролі державних цінних паперів у структурі банківських активів, зміни в монетарній політиці Національного банку України та необхідність фінансування післявоєнного відновлення актуалізують потребу комплексного дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності банків та визначення перспектив її подальшого розвитку.

Проблематиці інвестиційної діяльності банків присвячено праці вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких вагомий внесок зробили: О. Васюренко, А. Мороз, В. Міщенко, М. Савлук, А.Пересада, Т.Майорова [27] І. Лютий, Л. Примостка [28], С. Науменкова, Ф. Мишкін, П. Роуз, Б.Луців [20] та інші. Водночас сучасні виклики, пов'язані з воєнними ризиками, цифровізацією фінансових послуг, змінами регуляторного середовища та процесами європейської інтеграції, зумовлюють необхідність подальших наукових досліджень у цій сфері.

Метою роботи є дослідження сучасного стану інвестиційної діяльності банків в Україні, виявлення основних тенденцій її розвитку та обґрунтування перспективних напрямів підвищення її ефективності в умовах воєнного та повоєнного розвитку економіки.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити економічну сутність інвестиційної діяльності банків;
- дослідити теоретичні підходи до оцінювання її ефективності;
- проаналізувати сучасний стан банківського сектору України;
- оцінити структуру та динаміку інвестиційних вкладень банків та АТКБ «Приватбанк», зокрема;
- визначити вплив чинників на інвестиційну активність банків;
- обґрунтувати перспективні напрями розвитку інвестиційної діяльності банків;
- розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності банків України.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність банківського сектору України.

Предметом дослідження виступають економічні відносини, механізми та інструменти формування й реалізації інвестиційної діяльності банків в умовах трансформації фінансової системи України.

У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: аналіз і синтез, системний підхід, порівняльний аналіз, статистичні та економіко-математичні методи, методи групування, графічного представлення даних, факторний аналіз, а також метод сценарного прогнозування.

Інформаційну базу дослідження становлять нормативно-правові акти України, статистичні матеріали Національного банку України, Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, міжнародних фінансових організацій, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників, аналітичні звіти та офіційні дані банківських установ.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні трансформації інвестиційної діяльності банків України в умовах воєнного стану, визначенні впливу монетарних інструментів НБУ на структуру

інвестиційних портфелів банків та розробці напрямів активізації інвестиційної діяльності банківського сектору в контексті післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій банківськими установами, у т. ч. АТ КБ «Приватбанк», регуляторами та органами державної влади для формування ефективної інвестиційної політики, підвищення стійкості банківської системи та активізації процесів фінансування економічного розвитку України.

Загальний обсяг роботи складає 55 сторінок, з них на основну частину припадає 39 сторінок, наочний матеріал у роботі розміщено на 12 таблицях та 6 рисунках, додаток розміщено на одній сторінці, список літературних джерел налічує 52 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ

1.1. Економічна суть та функції інвестиційної діяльності банків у ринковій економіці

В умовах трансформації фінансових систем та посилення ролі банків як ключових фінансових посередників інвестиційна діяльність набуває особливого значення для забезпечення економічного розвитку держави.

Банки не лише акумулюють тимчасово вільні грошові ресурси суб'єктів господарювання та населення, а й спрямовують їх у найбільш ефективні напрями використання, сприяючи модернізації виробництва, розвитку інфраструктури, впровадженню інновацій та підвищенню конкурентоспроможності економіки загалом.

У сучасних умовах інвестиційна діяльність банків виступає важливим інструментом реалізації структурних змін в економіці та забезпечення фінансової стабільності.

Наукові підходи до трактування інвестиційної діяльності банків є різноманітними та відображають особливості розвитку фінансової науки. У широкому розумінні інвестиції розглядаються як вкладення капіталу в різні види активів з метою отримання доходу або досягнення певного соціально-економічного ефекту.

Класична економічна теорія пов'язує інвестиції із процесом нагромадження капіталу та його подальшим використанням для створення нової вартості.

Значний внесок у розвиток теорії інвестицій зробив Дж. М. Кейнс, який визначав інвестиції як приріст вартості капітального майна та наголошував на їх ролі у стимулюванні економічного зростання (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Підходи до визначення сутності інвестиційної діяльності банків у
науковій літературі

Автори / підхід	Сутність визначення	Основний акцент
Кейнсіанський підхід	Інвестиції розглядаються як приріст капіталу та важливий фактор економічного зростання	Макроекономічний вплив інвестицій
Банківський підхід	Інвестиційна діяльність банку є процесом вкладення власних і залучених ресурсів у фінансові та реальні активи з метою отримання доходу	Отримання прибутку
Портфельний підхід	Інвестиційна діяльність полягає у формуванні та управлінні інвестиційним портфелем банку для досягнення оптимального співвідношення між ризиком і доходністю	Управління портфелем та ризиком
Фінансово-посередницький підхід	Банки виступають посередниками між власниками тимчасово вільних коштів та суб'єктами інвестування	Трансформація заощаджень в інвестиції
Сучасний ризик-орієнтований підхід	Інвестиційна діяльність спрямована на забезпечення прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банку в умовах невизначеності	Баланс доходності, ризику та ліквідності
Авторський підхід	Інвестиційна діяльність банків являє собою систему операцій із розміщення фінансових ресурсів у різні види активів з метою отримання доходу, підтримання фінансової стійкості банківської установи та сприяння економічному розвитку держави	Поєднання мікро- та макроекономічних цілей.

Узагальнено за [2;5;11;17; 20; 25;27-30]

Дані табл.1.1 свідчать про відсутність єдиного підходу до трактування інвестиційної діяльності банків у науковій літературі. Якщо класичні підходи акцентують увагу переважно на отриманні доходу від вкладення капіталу, то сучасні концепції розглядають інвестиційну діяльність значно ширше — як інструмент забезпечення фінансової стійкості банківської установи, управління ризиками та підтримки економічного розвитку країни. Особливої актуальності такий підхід набуває в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України, коли банківські інвестиції стають важливим джерелом фінансування державних програм, підтримки фінансової системи та стимулювання економічного зростання.

У банківській сфері поняття інвестиційної діяльності має більш вузьке

та прикладне значення. Інвестиційна діяльність банку трактується як сукупність операцій щодо розміщення власних або залучених ресурсів у фінансові та реальні активи з метою отримання доходу, забезпечення ліквідності, диверсифікації ризиків та зміцнення конкурентних позицій банківської установи. Банківські інвестиції охоплюють вкладення у державні та корпоративні цінні папери, акції, облігації, інвестиційні проєкти, інвестиційну нерухомість, а також участь у капіталі інших підприємств.

Аналіз наукових джерел свідчить про існування різних підходів до трактування сутності інвестиційної діяльності банків. Зокрема, у працях Мостенець А.В. та Петренкова В.Є [22, с.286] інвестиційна діяльність банку розглядається як діяльність, у процесі якої банк виступає інвестором, вкладаючи власні ресурси у фінансові та реальні активи з метою отримання прямих і непрямих доходів. Автори акцентують увагу на прибутковій складовій інвестиційних операцій та їхньому впливі на формування кредитно-інвестиційного портфеля банку.

У дослідженні Руденко Н.О [34, с.117] інвестиційна діяльність банків розглядається крізь призму управління інвестиційним портфелем, де основною метою є досягнення оптимального співвідношення між прибутковістю, ліквідністю та ризиком. Автор наголошує, що сучасна інвестиційна політика банків формується під впливом як внутрішніх факторів діяльності банку, так і зовнішнього макроекономічного та регуляторного середовища.

Більш комплексний підхід представлено у роботі Коваленко В.В. [18, с.116], де інвестиційна діяльність банків трактується як сукупність операцій з розміщення коштів у фінансові інструменти для забезпечення не лише прибутковості, але й ліквідності, фінансової стійкості та довгострокової конкурентоспроможності банківської установи. Особлива увага приділяється управлінню інвестиційними ризиками, диверсифікації портфеля та впливу макроекономічних чинників на результати інвестиційної діяльності.

Узагальнення наукових підходів (табл.1.1) дозволяє зробити висновок,

що еволюція поглядів на інвестиційну діяльність банків (рис.1.1) відображає трансформацію ролі банків у фінансовій системі. Якщо раніше інвестиційні операції розглядалися переважно як джерело отримання доходу, то сучасні

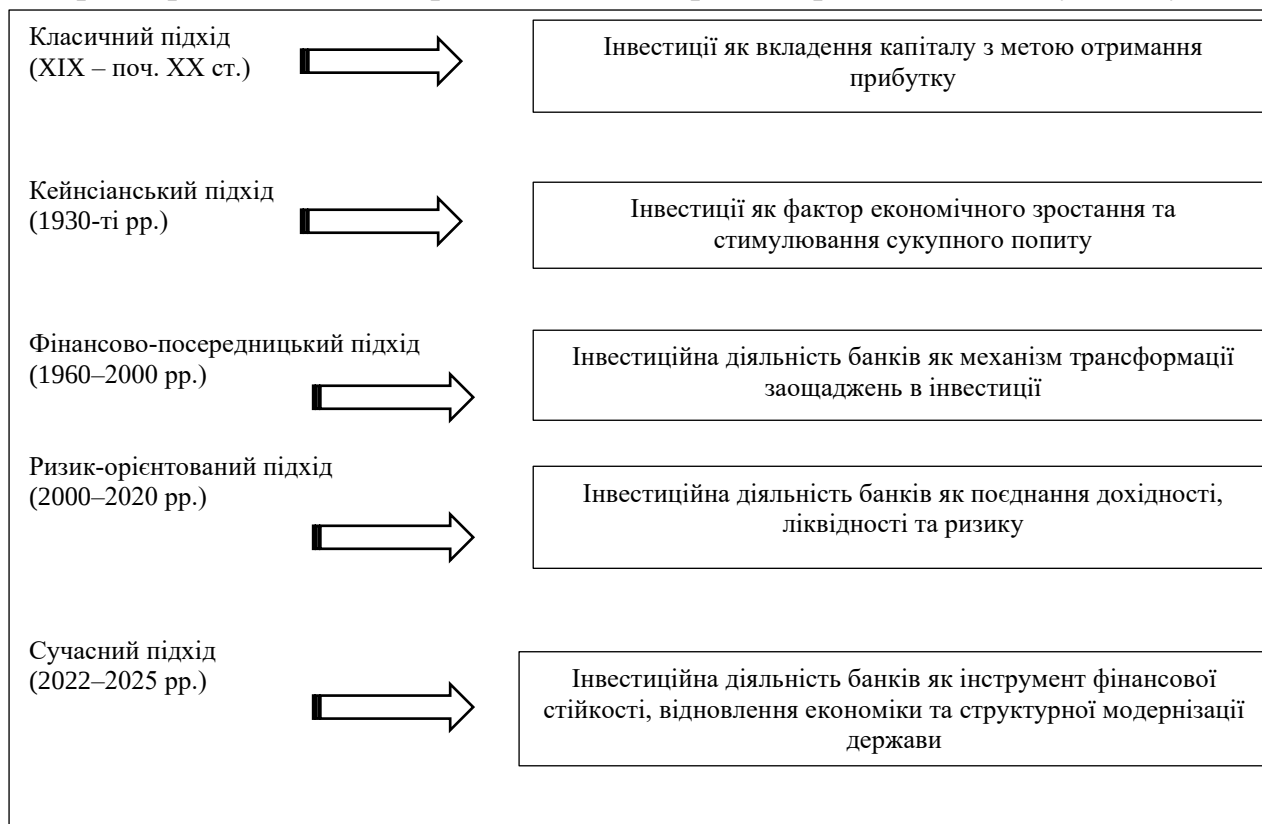

Рис. 1.1. Еволюція наукових підходів до трактування інвестиційної діяльності банків [18; 20; 22; 28; 34]

На основі проведеного аналізу вважаємо, що інвестиційну діяльність банків доцільно визначати як систему економічних відносин і фінансових операцій, пов'язаних із розміщенням власних і залучених ресурсів у фінансові та реальні активи з метою отримання доходу, забезпечення ліквідності та фінансової стійкості банківської установи, а також сприяння соціально-економічному розвитку держави.

Сучасні наукові дослідження розглядають інвестиційну діяльність банків не лише як джерело отримання прибутку, а й як складову системи управління активами та пасивами банку. Ефективність інвестиційних операцій визначається здатністю банків забезпечувати оптимальне співвідношення між дохідністю, ліквідністю та ризиком. Саме тому інвестиційна політика банку формується під впливом як внутрішніх чинників (обсяг капіталу, ресурсна

база, стратегія розвитку), так і зовнішніх факторів (стан фінансового ринку, монетарна політика центрального банку, макроекономічна ситуація, регуляторні вимоги) [11].

Особливого значення інвестиційна діяльність банків набуває в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. З одного боку, банки стикаються з підвищеними ризиками, невизначеністю економічного середовища та обмеженими можливостями довгострокового інвестування. З іншого боку, саме банківський сектор здатний забезпечити мобілізацію фінансових ресурсів для відбудови інфраструктури, підтримки підприємництва, розвитку енергетики та реалізації інноваційних проєктів. У цьому контексті інвестиційна діяльність банків стає важливим чинником економічного відновлення та інтеграції України до європейського фінансового простору (рис.1.2).

Рис. 1.2. Функції інвестиційної діяльності банків в економіці

Джерело: складено авторкою за [27-28; 33; 37]

Дані рис. 1.2 демонструють багатофункціональний характер інвестиційної діяльності банків. На мікроекономічному рівні вона забезпечує отримання доходу та ефективне управління активами банківської установи. Водночас на макроекономічному рівні інвестиційна діяльність виконує трансформаційну та розподільчу функції, сприяючи перетворенню тимчасово

вільних коштів населення і суб'єктів господарювання в інвестиційні ресурси та їх подальшому спрямуванню в пріоритетні сфери економіки. Особливого значення в сучасних умовах набувають стабілізаційна та соціально-економічна функції, оскільки через інвестиційні операції банки забезпечують підтримку фінансової стійкості держави, фінансування програм відновлення економіки та реалізацію стратегічних напрямів розвитку країни.

Таким чином, інвестиційна діяльність банків являє собою складну систему економічних відносин, пов'язаних із трансформацією фінансових ресурсів у різні види активів з метою отримання прибутку, забезпечення ліквідності та підтримання фінансової стійкості банківської установи. Водночас на макроекономічному рівні вона виступає важливим механізмом перерозподілу капіталу, стимулювання економічного зростання та реалізації стратегічних пріоритетів розвитку держави. Авторське бачення полягає у тому, що в сучасних умовах інвестиційну діяльність банків доцільно розглядати не лише як інструмент отримання доходу, а як один із ключових елементів фінансового забезпечення структурної модернізації економіки та післявоєнного відновлення України.

1.2. Форми, види та механізми здійснення інвестиційної діяльності банків

Інвестиційна діяльність банків реалізується через сукупність форм, видів та інструментів вкладення фінансових ресурсів, які забезпечують досягнення стратегічних цілей банківської установи. На відміну від кредитних операцій, інвестиційна діяльність характеризується довгостроковим характером вкладень, необхідністю врахування ринкових ризиків та орієнтацією на отримання інвестиційного доходу в майбутньому.

Сучасні банки здійснюють інвестиційну діяльність у двох основних формах: шляхом вкладення коштів у цінні папери та шляхом фінансування інвестиційних проєктів через пряме інвестування. Крім того, окремі науковці

до складу інвестиційної діяльності відносять інвестиційне кредитування, оскільки воно спрямоване на фінансування створення нових активів та формування довгострокової економічної вартості.

Залежно від об'єкта вкладення капіталу виділяють реальні та фінансові інвестиції банків. Реальні інвестиції передбачають вкладення коштів у матеріальні та нематеріальні активи, інвестиційні проекти, нерухомість або корпоративні права. Фінансові інвестиції пов'язані з придбанням фінансових інструментів, зокрема державних і корпоративних цінних паперів, акцій, облігацій, депозитних сертифікатів та похідних фінансових інструментів. В сучасних умовах переважна частина інвестиційної діяльності українських банків здійснюється саме у формі фінансових інвестицій [33].

За характером участі в інвестиційному процесі банківські інвестиції поділяються на прямі та портфельні. Прямі інвестиції передбачають участь банку в капіталі підприємств або реалізацію інвестиційних проектів із можливістю впливу на управлінські рішення. Портфельні інвестиції полягають у придбанні фінансових активів з метою отримання доходу та диверсифікації ризиків без участі в управлінні емітентом. Саме портфельні інвестиції є домінуючими у структурі інвестиційних активів більшості банків світу (рис.1.3).

Як видно з рис. 1.3, інвестиційна діяльність банків може здійснюватися у формі прямого та портфельного інвестування. Найбільш поширеною формою для сучасних банків є портфельне інвестування, що передбачає формування портфеля фінансових інструментів різного рівня ризику та дохідності. Залежно від об'єкта вкладення виділяють інвестиції в пайові інструменти, боргові інструменти та державні цінні папери, які відіграють ключову роль у забезпеченні прибутковості та ліквідності банківських установ.

Важливу роль у здійсненні інвестиційної діяльності відіграє механізм формування інвестиційного портфеля банку. Його основу становить процес відбору фінансових інструментів з урахуванням дохідності, ризику,

ліквідності та строків інвестування.

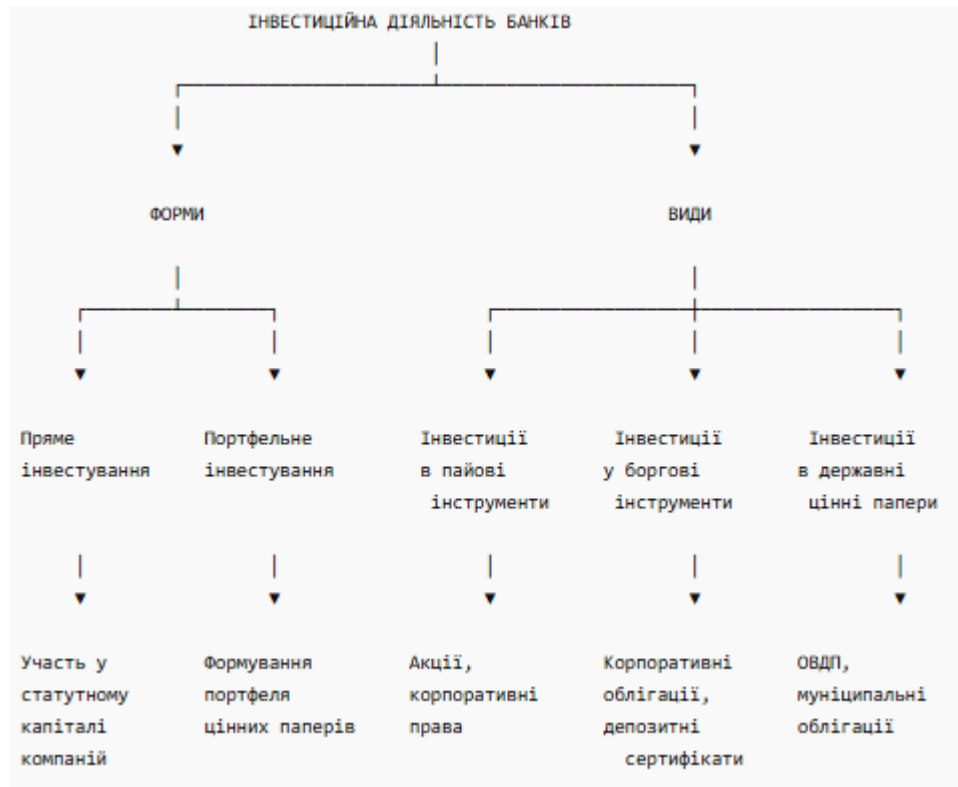

Рис.1.3. Форми і види інвестиційної діяльності банків [31, с.89].

Відповідно до вимог МСФЗ 9 фінансові активи банків можуть обліковуватися за амортизованою собівартістю, за справедливою вартістю через інший сукупний дохід або за справедливою вартістю через прибуток або збиток. Такий підхід дозволяє банкам більш ефективно управляти ризиками та оцінювати результати інвестиційної діяльності.

Сучасна структура інвестиційних портфелів українських банків свідчить про значну концентрацію вкладень у державні цінні папери, насамперед облігації внутрішньої державної позики (ОВДП). Це пояснюється їх високою ліквідністю, мінімальним кредитним ризиком та можливістю використання як забезпечення для операцій рефінансування Національного банку України. Водночас надмірна концентрація вкладень у державні боргові інструменти може стримувати розвиток корпоративного сегмента фондового ринку та обмежувати можливості диверсифікації інвестиційних портфелів банків.

Таким чином, інвестиційна діяльність банків реалізується через

різноманітні форми та види інвестування, що забезпечують поєднання прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банківської установи. У сучасних умовах ключове значення для банківського сектору України мають операції з державними цінними паперами, однак подальший розвиток інвестиційної діяльності потребує диверсифікації інвестиційних портфелів та розширення спектра фінансових інструментів [4].

Отже, інвестиційна діяльність є одним із ключових напрямів функціонування сучасних банківських установ. Її значення полягає не лише у формуванні додаткових джерел доходів, а й у забезпеченні ліквідності, диверсифікації активів, підтриманні фінансової стійкості та підвищенні конкурентоспроможності банку. Ефективно сформований інвестиційний портфель дозволяє банкам мінімізувати ризики, оптимізувати структуру активів і забезпечувати стабільність фінансових результатів навіть в умовах економічної нестабільності.

На макроекономічному рівні інвестиційна діяльність банків сприяє перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки, забезпечує фінансування державних потреб, підтримує розвиток фондового ринку та стимулює економічне зростання. Особливої актуальності роль банківських інвестицій набуває в умовах воєнного стану та майбутнього післявоєнного відновлення України, коли банківський сектор виступає важливим джерелом мобілізації фінансових ресурсів для реалізації стратегічних проєктів розвитку держави [12, с.12].

Важливим елементом організації інвестиційної діяльності банків є оцінювання її ефективності, оскільки саме від результативності інвестиційних операцій залежить рівень прибутковості, ліквідності та фінансової стійкості банківської установи. У сучасній банківській практиці для оцінювання ефективності інвестиційної діяльності використовується комплекс методичних підходів, які передбачають аналіз дохідності інвестиційних вкладень, оцінювання рівня ризику та визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на результати інвестиційної діяльності.

Серед найбільш поширених інструментів оцінювання виокремлюють коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку показників дохідності інвестицій, оборотності інвестиційного портфеля та рівня ризику інвестиційних операцій. Важливе значення також має факторний аналіз, що дозволяє визначити вплив макроекономічних умов, зокрема рівня інфляції, облікової ставки центрального банку, темпів економічного зростання та регуляторних вимог на інвестиційну активність банків. Поряд із цим у міжнародній практиці широко застосовуються ризик-орієнтовані моделі оцінювання, які дають змогу оцінити співвідношення між рівнем дохідності та прийнятим ризиком інвестиційного портфеля.

Таким чином, ефективність інвестиційної діяльності банків визначається не лише обсягом вкладених ресурсів, а й здатністю банку забезпечувати оптимальне співвідношення між прибутковістю, ризиком та ліквідністю. Отримані теоретичні результати створюють підґрунтя для подальшого аналізу сучасного стану інвестиційної діяльності банків України, дослідження структурних трансформацій їх інвестиційних портфелів та оцінювання впливу воєнних ризиків і монетарної політики Національного банку України на інвестиційну активність банківського сектору.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

2.1. Оцінка інвестиційного портфеля банків України та його структурних трансформацій

Інвестиційна діяльність банків є важливою складовою їх активних операцій та виступає одним із ключових інструментів забезпечення прибутковості, ліквідності й фінансової стійкості банківської системи. В умовах воєнного стану та посилення макроекономічної невизначеності структура інвестиційних вкладень українських банків зазнала суттєвих змін, що зумовлює необхідність оцінки сучасного стану інвестиційного портфеля банківського сектору та визначення основних тенденцій його трансформації.

Відповідно до статистичних даних Національного банку України, інвестиційний портфель банків формується переважно за рахунок фінансових активів, представлених цінними паперами, які обліковуються за амортизованою собівартістю, за справедливою вартістю через інший сукупний дохід та за справедливою вартістю через прибуток або збиток. Крім того, до складу інвестиційного портфеля можуть входити інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, а також інвестиційна нерухомість.

Упродовж 2022–2025 років інвестиційна діяльність банків України розвивалася під впливом воєнних ризиків, змін монетарної політики НБУ та зростання потреб держави у фінансуванні бюджетного дефіциту. Це сприяло суттєвому зростанню вкладень банків у державні боргові інструменти, насамперед облігації внутрішньої державної позики (ОВДП).

Дані табл. 2.1 свідчать про суттєві структурні зміни в активах банківської системи України протягом 2022–2025 рр. Загальний обсяг активів банків зріс на 1 649 млрд грн, або на 70,1%, що свідчить про збереження

високої фінансової стійкості банківського сектору навіть в умовах воєнного стану.

Таблиця 2.1

Динаміка активів, кредитного та інвестиційного портфелів банків
України у 2022–2025 рр.

Показник	2022	2023	2024	2025	Відхилення 2025/2022 (+/-)	Темп приросту, %
Активи банківської системи, млн грн	2 351 678	2 945 030	3 414 920	4 000 716	1 649 038	70,12
Кредитний портфель, млн грн	1 036 213	1 024 678	1 138 032	1 220 332	184 119	17,77
Інвестиційний портфель, млн грн	1 022 658	1 466 474	1 693 022	2 010 151	987 493	96,56
Частка кредитного портфеля в активах, %	44,06	34,79	33,33	30,50	-13,56	-30,77
Частка інвестиційного портфеля в активах, %	43,49	49,80	49,58	50,24	+6,75	15,52

Джерело: узагальнено за [6-11; 23; 26].

Кредитний портфель банків зростав значно повільніше. За досліджуваний період його обсяг збільшився лише на 17,8%, тоді як частка кредитів у структурі активів скоротилася з 44,1% до 30,5%. Така тенденція свідчить про зниження ролі класичного банківського кредитування у формуванні активів банків та обережність банків щодо прийняття кредитного ризику в умовах високої економічної невизначеності.

Натомість інвестиційний портфель демонстрував найвищі темпи зростання. Його обсяг майже подвоївся з 1 022,7 млрд грн у 2022 р. до 2 010,2 млрд грн у 2025 р., а частка в активах зросла з 43,5% до 50,2%.

Таким чином, починаючи з 2023 року інвестиційний портфель перевищує кредитний за обсягом та стає основним напрямом розміщення ресурсів банківської системи.

Таблиця 2.2

Структура інвестиційного портфеля банків України
у 2022–2025 рр., млн грн

Складові інвестиційного портфеля	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+,-)
Державні боргові цінні папери	596686,7	842947,0	1125751,5	1207199,3	610512,7
Депозитні сертифікати НБУ	457163,9	621670,4	548911,1	775681,9	318518,0
Інші боргові цінні папери	5202,1	18252,8	19078,8	20672,5	15470,5
Похідні фінансові інструменти	4104,9	1204,7	256,2	155,0	-3949,9
Акції та інші пайові інструменти	1243,8	1528,5	1195,2	849,4	-394,4
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Інвестиційна нерухомість	5793,2	423,7	5961,9	6223,0	429,9
Усього інвестиційний портфель	1070194,5	1493027,2	1701154,8	2010781,2	940586,7

Джерело: узагальнено за [6-11; 23; 26].

Дані табл. 2.2 свідчать про суттєве зростання інвестиційного портфеля банків України протягом 2022–2025 рр. Загальний обсяг інвестиційних вкладень збільшився з 1 070 194,5 млн грн у 2022 р. до 2 010 781,2 млн грн у 2025 р., тобто на 940 586,7 млн грн, або на 87,89%. Така динаміка свідчить про посилення ролі інвестиційних операцій у діяльності банківської системи України, особливо в умовах воєнного стану, коли банки обмежують ризикове кредитування та надають перевагу більш ліквідним і надійним фінансовим інструментам.

Найбільшу частку в інвестиційному портфелі банків упродовж усього досліджуваного періоду становили державні боргові цінні папери. Їх обсяг зріс з 596 686,7 млн грн у 2022 р. до 1 207 199,3 млн грн у 2025 р., тобто на 610 512,7 млн грн, або на 102,32%. Це означає, що вкладення банків у державні боргові інструменти фактично подвоїлися. Така тенденція пояснюється

високою надійністю державних цінних паперів, їхньою прийнятністю як ліквідного інструменту управління активами, а також потребою держави у внутрішньому фінансуванні в умовах війни.

Другим за обсягом елементом інвестиційного портфеля були депозитні сертифікати НБУ. Їх обсяг збільшився з 457 163,9 млн грн у 2022 р. до 775 681,9 млн грн у 2025 р., тобто на 318 518,0 млн грн, або на 69,67%. Зростання вкладень у депозитні сертифікати НБУ свідчить про те, що банки активно використовували цей інструмент для розміщення надлишкової ліквідності. У період високих воєнних ризиків депозитні сертифікати стали для банків одним із найбільш безпечних і прогнозованих напрямів отримання доходу.

Позитивну динаміку також продемонстрували інші боргові цінні папери, обсяг яких зріс з 5 202,1 млн грн у 2022 р. до 20 672,5 млн грн у 2025 р. Темп зміни становив 297,39%, що свідчить про майже чотириразове зростання. Однак, попри високі темпи приросту, їх частка в інвестиційному портфелі залишалася незначною – лише 1,03% у 2025 р. Це означає, що корпоративний та інший недержавний борговий сегмент поки не відіграє суттєвої ролі в інвестиційній діяльності банків України.

Натомість похідні фінансові інструменти мали виразну тенденцію до скорочення. Їх обсяг зменшився з 4 104,9 млн грн у 2022 р. до 155,0 млн грн у 2025 р., тобто на 3 949,9 млн грн, або на 96,22%. Така динаміка свідчить про суттєве згортання використання складних фінансових інструментів у банківському секторі, що є цілком логічним в умовах підвищеної ринкової невизначеності, валютних ризиків і потреби банків у збереженні консервативної структури активів.

Акції та інші пайові інструменти також займали мінімальне місце у структурі інвестиційного портфеля. Їх обсяг скоротився з 1 243,8 млн грн у 2022 р. до 849,4 млн грн у 2025 р., тобто на 394,4 млн грн, або на 31,71%. Це підтверджує слабкий розвиток пайових інструментів у банківських інвестиціях та низьку зацікавленість банків у вкладеннях у ризиковіші фінансові активи, зокрема акції.

Інвестиційна нерухомість протягом 2022–2025 рр. зберігала незначну частку в інвестиційному портфелі банків. Її обсяг зріс з 5 793,2 млн грн у 2022 р. до 6 223,0 млн грн у 2025 р., тобто лише на 429,9 млн грн, або на 7,42%. Це свідчить, що інвестиційна нерухомість не є стратегічним напрямом інвестиційної діяльності банків, а її роль у структурі портфеля залишається другорядною (табл.2.3).

Таблиця 2.3

Структурні трансформації інвестиційного портфеля банків України у
2022–2025 рр., %

Складові інвестиційного портфеля	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+,-) 2025 до 2022 року	Темп зміни, %
Державні боргові цінні папери	55,75	56,46	66,18	60,04	4,29	102,32
Депозитні сертифікати НБУ	42,72	41,64	32,27	38,58	-4,14	69,67
Інші боргові цінні папери	0,49	1,22	1,12	1,03	0,54	297,39
Похідні фінансові інструменти	0,38	0,08	0,02	0,01	-0,37	-96,22
Акції та інші пайові інструменти	0,12	0,10	0,07	0,04	-0,08	-31,71
Інвестиційна нерухомість	0,54	0,50	0,35	0,31	0,23	7,42
Разом	100,00	100,00	100,00	100,00	x	87,89

Джерело: узагальнено за [6-11; 21; 23; 26; 37].

Дані табл. 2.3 дозволяють більш наочно простежити структурні трансформації інвестиційного портфеля банків України. Протягом 2022–2025 рр. домінуючою складовою залишалися державні боргові цінні папери. Їх частка зросла з 55,75% у 2022 р. до 60,04% у 2025 р., а найбільшого значення досягла у 2024 р. — 66,18%. Це свідчить про посилення державоцентричної моделі інвестиційної діяльності банків, за якої основна частина ресурсів спрямовується у державні боргові інструменти.

Частка депозитних сертифікатів НБУ протягом досліджуваного періоду залишалася дуже високою. У 2022 р. вона становила 42,72%, у 2023 р. – 41,64%, у 2024 р. знизилася до 32,27%, а у 2025 р. знову зросла до 38,58%. Така динаміка свідчить про значну залежність банківської системи від інструментів НБУ для розміщення ліквідності. Зниження частки депозитних сертифікатів у 2024 р. супроводжувалося зростанням питомої ваги державних боргових цінних паперів, що свідчить про перерозподіл коштів між двома основними безпечними інструментами – ОВДП та депозитними сертифікатами.

Інші складові інвестиційного портфеля мали незначну питому вагу. Частка інших боргових цінних паперів зросла з 0,49% у 2022 р. до 1,03% у 2025 р., однак залишалася маргінальною порівняно з державними інструментами. Частка похідних фінансових інструментів скоротилася з 0,38% до 0,01%, частка акцій та інших пайових інструментів – з 0,12% до 0,04%, а частка інвестиційної нерухомості – з 0,54% до 0,31%. Це свідчить про звуження ролі ризиковіших і менш ліквідних інструментів у структурі банківських інвестицій.

Загалом проведений дає підстави стверджувати, що у 2022–2025 рр. інвестиційний портфель банків України не лише суттєво зріс за обсягом, а й зазнав помітної структурної трансформації. Основний приріст був забезпечений державними борговими цінними паперами та депозитними сертифікатами НБУ. Сукупна частка цих двох інструментів упродовж усього періоду перевищувала 95% інвестиційного портфеля, що свідчить про надзвичайно високу концентрацію банківських інвестицій у безпечних державних та регуляторних інструментах.

З одного боку, така структура забезпечує банкам високий рівень ліквідності, прогнозованість доходів та зниження кредитного ризику в умовах війни. З іншого боку, вона свідчить про обмежену диверсифікацію інвестиційної діяльності банків, слабкий розвиток корпоративного сегмента фондового ринку та недостатню участь банків у фінансуванні реального сектору економіки через ринкові інструменти. Отже, ключовою структурною

трансформацією інвестиційної діяльності банків України у 2022–2025 рр. стало посилення орієнтації на державні боргові цінні папери та інструменти НБУ при одночасному збереженні мінімальної ролі корпоративних, пайових і похідних фінансових інструментів.

В табл.2.4 представлено ТОП-10 банків за обсягом інвестиційного портфеля.

Таблиця 2.4

ТОП-10 банків України за обсягом інвестиційного портфеля станом на
01.01.2026 р.

Мі- сце	Банк	Група банків	Інвестиці- йний портфель, млн грн	ОВДП, млн грн	Частка інвест- портфеля в активах, %	Частка ОВДП в інвест- портфелі, %
1	АТ КБ «ПриватБанк»	Державні	526 886,0	374 892,0	58,3	71,2
2	АТ «Ощадбанк»	Державні	270 236,0	187 934,0	52,5	69,5
3	АТ «Укрексімбанк»	Державні	153 584,0	58 613,8	49,6	38,2
4	АТ «Укрсиббанк»	Іноземні банківські групи	105 678,0	25 823,9	56,7	24,4
5	АТ «ПУМБ»	Приватни й капітал	91 476,7	28 412,1	39,6	31,1
6	АТ «Райффайзен Банк»	Іноземні банківські групи	81 756,1	38 616,2	32,7	47,2
7	АТ «Універсал Банк»	Приватни й капітал	80 102,1	13 751,2	37,5	17,2
8	АБ «Укргазбанк»	Державні	76 607,0	50 696,0	35,6	66,2
9	АТ «Сітібанк»	Іноземні банківські групи	70 862,8	8 198,7	73,0	11,6
10	АТ «ОТП Банк»	Іноземні банківські групи	69 284,1	17 051,5	50,9	24,6

Джерело: узагальнено за [6-11; 23; 26].

Дані табл. 2.4 свідчать про високу концентрацію інвестиційного портфеля серед найбільших банків України. Лідером є АТ КБ «ПриватБанк», інвестиційний портфель якого становив 526 886,0 млн грн. Це майже вдвічі

більше, ніж у другого за розміром портфеля АТ «Ощадбанк» – 270 236,0 млн грн. Така ситуація пояснюється масштабом діяльності ПриватБанку, значним обсягом ресурсної бази, високою ліквідністю та його роллю як найбільшого державного банку [1].

Перші три позиції рейтингу займають банки з державною часткою: ПриватБанк, Ощадбанк та Укрексімбанк. Це підтверджує, що саме державні банки залишаються основними інвесторами у фінансові інструменти, насамперед у державні боргові цінні папери. Така модель є логічною в умовах війни, оскільки державні банки не лише реалізують власну інвестиційну політику, а й фактично підтримують внутрішній борговий ринок та фінансування бюджетних потреб держави.

Водночас серед банків іноземних банківських груп помітні високі позиції Укрсиббанку, Райффайзен Банку, Сітібанку та ОТП Банку. Їх присутність у рейтингу свідчить про достатньо активну інвестиційну політику, однак структура портфеля цих банків є менш залежною від ОВДП порівняно з державними банками.

Наприклад, частка ОВДП у портфелі Сітібанку становить лише 11,6%, тоді як у ПриватБанку – 71,2%, а в Ощадбанку – 69,5%.

Розглянемо в табл. 2.5 інвестиційний портфель банків України за групами у 2022–2025 рр.

Дані табл. 2.5 демонструють, що найбільшу частину інвестиційного портфеля банківської системи стабільно формують банки з державною часткою. Їхній портфель зріс з 593 991,0 млн грн у 2022 р. до 1 085 511,0 млн грн у 2025 р., тобто на 491 520,0 млн грн, або на 82,7%. Попри зниження частки державних банків у загальному інвестиційному портфелі з 58,0% до 54,8%, вони залишаються домінуючою групою.

Банки іноземних банківських груп збільшили інвестиційний портфель із 239 726,0 млн грн до 494 885,0 млн грн, тобто на 106,4%. Їхня частка у системі зросла з 23,4% до 25,0%. Це свідчить про поступове посилення ролі іноземних

банків у банківських інвестиціях, однак їхня інвестиційна поведінка є більш обережною та диверсифікованою порівняно з державними банками.

Таблиця 2.5

Інвестиційний портфель банків України за групами у 2022–2025 рр.,

млн грн

Група банків	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення 2025/2022 року
Банки з державною часткою	593991,0	809172,0	952831,0	1085511,0	491520,0
Банки іноземних банківських груп	239726,0	381854,0	415141,0	494885,0	255159,0
Банки з приватним капіталом	190058,0	262278,0	299683,0	402099,0	212040,0
Разом	1023775,0	1453304,0	1 667655,0	1982494,0	958719,0

Джерело: узагальнено за [6-11; 23; 26].

Найвищий темп приросту показали банки з приватним капіталом – 111,6%. Їхній інвестиційний портфель збільшився з 190 058,0 млн грн до 402 099,0 млн грн. Це свідчить про поступове нарощування інвестиційної активності приватних банків, що може пояснюватися накопиченням ліквідності, обережністю щодо кредитування та пошуком менш ризикових джерел доходу.

Таблиця 2.6

Структура інвестиційного портфеля банків України за групами банків
у 2022–2025 рр., %

Група банків	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік	Відхилення, +,-
Банки з державною часткою	58,0	55,7	57,1	54,8	-3,2
Банки іноземних банківських груп	23,4	26,3	24,9	25,0	+1,6
Банки з приватним капіталом	18,6	18,0	18,0	20,3	+1,7
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	x

Джерело: узагальнено за [6-11; 23; 26].

Як бачимо, впродовж 2022–2025 рр. структура інвестиційного портфеля за групами банків залишалася відносно стабільною, однак із поступовим зменшенням домінування державних банків. Їхня частка знизилася з 58,0% до 54,8%, що свідчить про певне вирівнювання ролей між групами банків.

Водночас банки з державною часткою все ще формують понад половину сукупного інвестиційного портфеля. Причиною цього є висока ресурсна база державних банків, їхня роль у підтримці державних фінансів та орієнтація на інструменти з мінімальним кредитним ризиком. Іноземні та приватні банки поступово нарощують свою присутність, однак поки не змінюють загальної державоцентричної моделі інвестиційної діяльності банківської системи.

Таблиця 2.6

Частка ОВДП в інвестиційному портфелі банків за групами
у 2022–2025 рр., %

Група банків	2022	2023	2024	2025	Зміна 2025/2022, %
Банки з державною часткою	66,57	59,53	70,17	64,73	-1,84
Банки іноземних банківських груп	13,49	19,86	25,61	23,54	+10,05
Банки з приватним капіталом	29,14	36,76	36,40	28,00	-1,14

Джерело: узагальнено за [4-5; 8-9; 23; 26].

Дані табл. 2.6 свідчать, що найвища залежність від ОВДП характерна для банків з державною часткою. У 2025 р. частка ОВДП в їхньому інвестиційному портфелі становила 64,73%. Це означає, що майже дві третини інвестиційного портфеля державних банків сформовано за рахунок державних боргових цінних паперів. Така структура є наслідком як високої надійності ОВДП, так і особливої ролі державних банків у фінансуванні внутрішніх потреб держави.

Банки іноземних банківських груп демонструють іншу модель інвестування. Частка ОВДП у їхньому портфелі зросла з 13,49% у 2022 р. до 23,54% у 2025 р., однак все одно залишається значно нижчою, ніж у державних

банків. Це свідчить про більшу диверсифікацію інвестиційної політики іноземних банків та меншу залежність від державного боргового сегмента.

У банків з приватним капіталом частка ОВДП коливалася: з 29,14% у 2022 р. вона зросла до 36,76% у 2023 р., а у 2025 р. знизилася до 28,00%. Така динаміка може свідчити про більш гнучку інвестиційну поведінку приватних банків, які швидше реагують на зміну дохідності інструментів, ліквідності та ринкових ризиків. Таким чином, державні банки залишаються найбільш орієнтованими на ОВДП, що пояснюється їхньою системною роллю у підтримці державних фінансів. Максимального значення частка ОВДП у цій групі досягла у 2024 р. 70,17%.

Банки іноземних банківських груп, навпаки, демонструють поступове зростання частки ОВДП, але без критичної концентрації. Це означає, що вони використовують ОВДП як один із елементів портфеля, а не як домінуючий інструмент. Для приватних банків характерні коливання, що свідчить про прагматичний підхід до формування портфеля залежно від дохідності, ризиків і ліквідності. Рис.2.1 показує наскільки банківська система перейшла від ринкового інвестування до фінансування державного боргу.

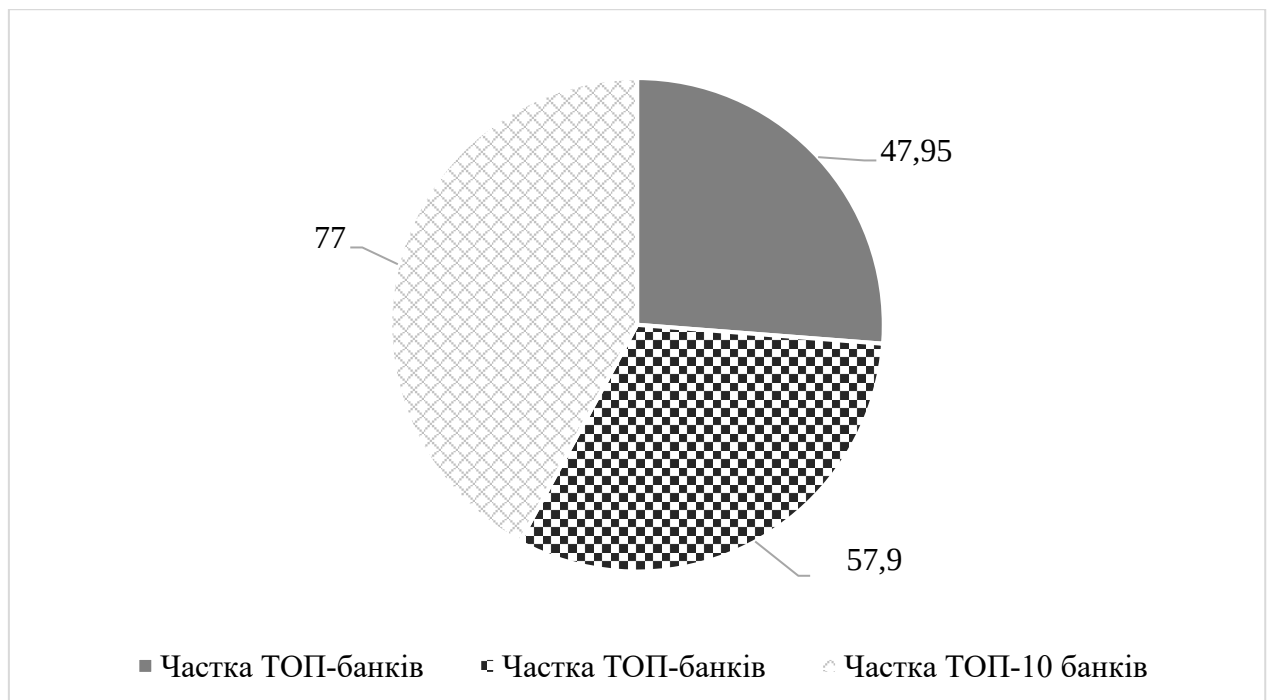

Рис.2.1. Показники концентрації інвестиційного портфеля банків України станом на 01.01.2026 р., %

Як бачимо, на три найбільші банки припадає майже 48% сукупного інвестиційного портфеля, а на десять найбільших банків – 77,0%. Це означає, що інвестиційна активність банківської системи значною мірою залежить від політики обмеженого кола найбільших банків. Така концентрація має подвійний ефект. З одного боку, вона забезпечує стабільність, оскільки найбільші банки мають значну ресурсну базу, високий рівень ліквідності та більшу здатність управляти ризиками. З іншого боку, надмірна концентрація може посилювати системні ризики, оскільки зміна інвестиційної політики кількох найбільших банків здатна суттєво вплинути на весь ринок державних цінних паперів та загальну структуру банківських активів.

2.2. Аналіз інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2022–2025 роки

Для поглибленого дослідження особливостей інвестиційної діяльності банків України доцільним є проведення детального аналізу діяльності АТ КБ «ПриватБанк». Вибір саме цього банку зумовлений низкою об'єктивних причин.

По-перше, АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим банком України за обсягом активів, клієнтської бази та масштабами діяльності. Станом на 01.01.2026 р. активи банку перевищували 900 млрд грн, що становить понад п'яту частину активів усієї банківської системи України. Завдяки своїм масштабам діяльності банк суттєво впливає на загальні тенденції розвитку банківського сектору та фінансового ринку країни [1].

По-друге, ПриватБанк належить до групи банків з державною часткою, які відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності банківської системи та фінансуванні державних потреб. У період воєнного стану державні банки стали одними з основних інвесторів у державні боргові цінні папери, а ПриватБанк посів провідне місце серед них за обсягами інвестиційних вкладень.

По-третє, ПриватБанк є лідером банківської системи за обсягом інвестиційного портфеля. Протягом 2022–2025 рр. його частка в інвестиційному портфелі банківської системи України перевищувала чверть загального обсягу вкладень у цінні папери та депозитні сертифікати, а серед державних банків становила близько половини всіх інвестиційних вкладень. Така концентрація інвестиційних ресурсів дозволяє розглядати банк як репрезентативний об'єкт для дослідження тенденцій розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних банків.

По-четверте, аналіз діяльності ПриватБанку є особливо актуальним з огляду на його активну участь у фінансуванні державного боргу через придбання облігацій внутрішньої державної позики, що набуло стратегічного значення в умовах повномасштабної війни. Саме тому дослідження структури та динаміки інвестиційного портфеля банку дозволяє оцінити вплив воєнних викликів, монетарної політики Національного банку України та змін у фінансовому середовищі на інвестиційну поведінку найбільшого банку країни.

З огляду на зазначене, АТ КБ «ПриватБанк» є найбільш репрезентативним об'єктом для проведення поглибленого аналізу інвестиційної діяльності банків України та виявлення ключових тенденцій її розвитку в сучасних умовах.

Таблиця 2.7

Місце АТ КБ «ПриватБанк» в інвестиційній діяльності банківської системи України у 2022–2025 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
1	2	3	4	5
Активи банківської системи, млн грн	2 351 678	2 945 030	3 414 920	4 000 716
Інвестиційний портфель банківської системи, млн грн	1 022 658	1 466 474	1 693 022	2 010 151
Інвестиційний портфель банків з державною часткою, млн грн	593 991	809 172	952 831	1 085 511
Частка державних банків в інвестиційному портфелі системи, %	58,08	55,18	56,28	53,99
Інвестиційний портфель АТ КБ «ПриватБанк», млн грн	342 063	408 015	455 666	526 886

Продовження табл.2.7

1	2	3	4	5
Частка ПриватБанку в інвестиційному портфелі державних банків, %	57,59	50,42	47,82	48,54
Частка ПриватБанку в інвестиційному портфелі банківської системи, %	33,45	27,82	26,91	26,21
Активи АТ КБ «ПриватБанк», млн грн	549 674	686 613	771 835	904 319
Частка інвестиційного портфеля в активах ПриватБанку, %	62,23	59,43	59,04	58,27

Джерело: узагальнено за [1; 6; 8; 26]

Розраховані дані свідчать, що протягом 2022–2025 рр. інвестиційна діяльність залишалася одним із ключових напрямів розвитку банківської системи України. Загальний обсяг інвестиційного портфеля банківської системи зріс із 1 022 658 млн грн у 2022 р. до 2 010 151 млн грн у 2025 р., тобто майже вдвічі. Темпи зростання інвестиційних вкладень перевищували темпи зростання активів банківської системи, що підтверджує посилення ролі інвестиційних операцій у структурі банківських активів.

Важливу роль у формуванні інвестиційного портфеля банківської системи відігравали банки з державною часткою. Протягом досліджуваного періоду їх інвестиційний портфель збільшився з 593 991 млн грн до 1 085 511 млн грн. Водночас їх частка у сукупному інвестиційному портфелі банківської системи поступово знизилася з 58,08% до 53,99%, що свідчить про випереджальне зростання інвестиційної активності банків іноземних банківських груп та банків з приватним капіталом.

Особливе місце серед державних банків посідає АТ КБ «ПриватБанк». Його інвестиційний портфель збільшився з 342 063 млн грн у 2022 р. до 526 886 млн грн у 2025 р., тобто на 184 823 млн грн або на 54,0%. Незважаючи на абсолютне зростання вкладень, частка ПриватБанку в інвестиційному

портфелі банківської системи зменшилася з 33,45% до 26,21%, а в інвестиційному портфелі державних банків – з 57,59% до 48,54%. Така тенденція пояснюється тим, що інші державні банки, насамперед Ощадбанк та Укрексімбанк, також активно нарощували вкладення в державні цінні папери та депозитні сертифікати НБУ.

Водночас інвестиційний портфель ПриватБанку стабільно займав понад половину його активів.

Таблиця 2.8

Структура та динаміка інвестиційного портфеля
АТ КБ «ПриватБанк» у 2022–2025 рр.

Складові інвестиційного портфеля	2022 рік		2023 рік		2024 рік		2025 рік		Відхилення, млн грн	Темп зміни, %
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%		
Фінансові активи за справедливою вартістю через прибуток/збиток	95716,2	28,0	100376,5	24,6	110706,6	24,3	117034,5	22,2	21318,3	22,3
Цінні папери за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	143919,8	42,1	171470,6	42,0	204240,1	44,8	217285,0	41,2	73365,2	51,0
Цінні папери за амортизованою собівартістю	100242,1	29,3	133798,0	32,8	138683,8	30,4	190530,8	36,2	90288,7	90,1
Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії	30,2	0,0	30,2	0,0	30,2	0,0	30,2	0,0	0,0	0,0
Інвестиційна нерухомість	2154,7	0,6	2339,8	0,6	2005,1	0,4	2005,1	0,4	-149,6	-6,9
Усього інвестиційний портфель	342063	100	408015	100	455666	100	526886	100	184823	54,0
Довідково: ОВДП	235871	69	255668	63	339928	75	374892	79		

Джерело: : узагальнено за [1; 6; 8; 26]

Частка інвестиційних вкладень у структурі активів банку коливалася в межах 58–62%, що свідчить про домінування інвестиційної моделі розміщення ресурсів над кредитною. Така структура активів є характерною для періоду воєнного стану, коли банки надають перевагу високоліквідним та низькоризиковим інструментам інвестування, насамперед державним цінним паперам та депозитним сертифікатам НБУ.

Дані табл. 2.9 свідчать, що інвестиційний портфель АТ КБ «ПриватБанк» у 2022–2025 рр. зріс на 184 822,5 млн грн, або на 54,0%. Це підтверджує збереження високої ролі інвестиційних операцій у діяльності банку. В умовах воєнного стану така динаміка є закономірною, оскільки банк як системно важлива державна установа орієнтувався на інструменти з високою ліквідністю, прогнозованою дохідністю та мінімальним кредитним ризиком.

Найбільшу частку у структурі портфеля займали цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід. Їх обсяг збільшився з 143 919,8 млн грн у 2022 р. до 217 285,0 млн грн у 2025 р., тобто на 73 365,2 млн грн, або на 51,0%. Частка цієї складової залишалася стабільно високою — понад 40% упродовж усього періоду. Це свідчить про прагнення банку зберігати гнучкість в управлінні портфелем: такі інструменти можуть утримуватися як для отримання процентного доходу, так і для потенційного продажу залежно від ринкової ситуації.

Найвищий темп приросту продемонстрували цінні папери за амортизованою собівартістю. Їх обсяг зріс з 100 242,1 млн грн у 2022 р. до 190 530,8 млн грн у 2025 р., тобто на 90 288,7 млн грн, або на 90,1%. Частка цієї складової збільшилася з 29,3% до 36,2%. Це свідчить про посилення орієнтації ПриватБанку на утримання частини цінних паперів до погашення, що забезпечує стабільність майбутніх грошових потоків і прогнозованість процентних доходів.

Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, зросли з 95 716,2 млн грн до 117 034,5 млн грн, однак їх

частка знизилася з 28,0% до 22,2%. Це означає, що дана складова зростала повільніше за загальний інвестиційний портфель. Така динаміка може свідчити про більш обережну політику банку щодо активів, вартість яких безпосередньо впливає на фінансовий результат через прибуток або збиток.

ОВДП залишалися ключовим інструментом інвестиційної діяльності ПриватБанку. Їх обсяг зріс з 235 871,0 млн грн у 2022 р. до 374 891,7 млн грн у 2025 р., тобто на 139 020,7 млн грн, або на 58,9%. Частка ОВДП в інвестиційному портфелі банку становила 69,0% у 2022 р., знизилася до 62,7% у 2023 р., зросла до 74,6% у 2024 р. та становила 71,2% у 2025 р. Така динаміка свідчить про високу залежність інвестиційної політики банку від державних боргових інструментів.

Зростання частки ОВДП у 2024 р. можна пояснити посиленням потреб держави у внутрішньому фінансуванні, привабливою дохідністю державних цінних паперів і необхідністю банку підтримувати високоліквідну структуру активів. У 2025 р. частка ОВДП дещо знизилася, однак залишалася дуже високою, що підтверджує збереження консервативної інвестиційної моделі ПриватБанку.

Інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, а також інвестиційна нерухомість мали мінімальне значення у структурі портфеля. Це свідчить про те, що ПриватБанк фактично не використовує ці напрями як основу інвестиційної діяльності. Основний акцент банку зосереджений на фінансових інструментах, передусім державних цінних паперах.

Отже, структура інвестпортфеля банку є раціональною в умовах війни, однак водночас свідчить про високу концентрацію інвестицій у державному борговому сегменті. Обсяг вкладень у ОВДП зріс з 235 871 млн грн у 2022 р. до 374 892 млн грн у 2025 р., а їх частка в інвестиційному портфелі банку перевищувала 70% [1]. Така концентрація пояснюється поєднанням кількох факторів: високою надійністю державних боргових інструментів, їх ліквідністю, можливістю використання як забезпечення під операції

рефінансування НБУ, а також необхідністю підтримки державних фінансів в умовах воєнного стану.

Отже, інвестиційна діяльність АТ КБ «ПриватБанк» у 2022–2025 рр. характеризувалася стабільним нарощуванням обсягів інвестиційного портфеля, домінуванням державних боргових інструментів та посиленням орієнтації на довгострокове утримання фінансових активів. Це дозволило банку забезпечити високий рівень ліквідності, стабільність доходів та фінансову стійкість в умовах підвищеної макроекономічної невизначеності.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

3.1. Проблемні аспекти і зарубіжний досвід інвестиційної діяльності банків в контексті впливу на економічний розвиток

Важливим фактором трансформації інвестиційної діяльності банків України у 2022–2025 роках стали воєнні ризики та заходи монетарної політики Національного банку України. Саме під їхнім впливом сформувалася сучасна модель інвестиційної поведінки банків, яка характеризується високою концентрацією вкладень у державні цінні папери та депозитні сертифікати НБУ.

Повномасштабна війна суттєво підвищила рівень невизначеності в економіці та фінансовому секторі. Руйнування виробничих потужностей, скорочення інвестиційної активності підприємств, порушення логістичних ланцюгів, міграція населення та загроза подальшої ескалації військових дій призвели до суттєвого зростання інвестиційних ризиків. У таких умовах банки були змушені переглянути підходи до управління активами та перейти до більш консервативної моделі розміщення ресурсів.

Одним із наслідків воєнної невизначеності стало скорочення попиту на довгострокові інвестиції в корпоративний сектор та зростання попиту на високоліквідні фінансові інструменти. Банки значно збільшили вкладення в облігації внутрішньої державної позики та депозитні сертифікати Національного банку України, які забезпечували прийнятний рівень дохідності за мінімального кредитного ризику. Проведений у роботі аналіз показав, що у 2025 році сукупна частка державних боргових цінних паперів та депозитних сертифікатів НБУ перевищувала 98% інвестиційного портфеля

банківської системи України.

Суттєвий вплив на інвестиційну активність банків мала також монетарна політика НБУ. У червні 2022 року Національний банк підвищив облікову ставку з 10% до 25%, що стало одним із наймасштабніших рішень у сфері монетарного регулювання за весь період незалежності України. Основною метою такого кроку було стримування інфляції, підтримка валютного ринку та збереження макрофінансової стабільності. Висока облікова ставка безпосередньо вплинула на дохідність депозитних сертифікатів НБУ та державних цінних паперів, зробивши їх надзвичайно привабливими для банківських установ [4].

Особливе значення мало впровадження Національним банком механізму тримісячних депозитних сертифікатів. Завдяки високій дохідності та мінімальному рівню ризику цей інструмент став одним із головних напрямів розміщення надлишкової ліквідності банків. У результаті значна частина ресурсів банківського сектору була спрямована не на фінансування реального сектору економіки, а на операції з інструментами НБУ [21].

Поряд із позитивним впливом на фінансову стабільність така політика мала й певні побічні ефекти. Висока дохідність державних цінних паперів та депозитних сертифікатів сформувала так званий ефект витіснення приватних інвестицій (*crowding-out effect*), коли вкладення в державні інструменти стали для банків більш привабливими, ніж фінансування корпоративного сектору. У результаті банки отримали можливість забезпечувати стабільний дохід із мінімальним ризиком, що частково знижувало стимули до розвитку довгострокового інвестиційного фінансування підприємств.

Водночас слід зазначити, що в умовах воєнного стану така модель інвестиційної поведінки була економічно виправданою. Вона дозволила підтримати ліквідність банківської системи, забезпечити фінансування державного бюджету та зберегти фінансову стабільність країни в період безпрецедентних викликів. Проте у довгостроковій перспективі збереження надмірної концентрації інвестицій у державних боргових інструментах може

обмежувати інвестиційний потенціал банківської системи та стримувати економічне зростання [36, с.195].

Отже, воєнні ризики та монетарна політика НБУ стали ключовими факторами, що визначали напрями розвитку інвестиційної діяльності банків України у 2022–2025 роках [37, с.65]. Вони сприяли формуванню консервативної моделі інвестування, орієнтованої на збереження ліквідності та мінімізацію ризиків. Разом із тим поступове зниження воєнних ризиків та нормалізація монетарних умов у післявоєнний період мають створити передумови для переорієнтації частини інвестиційних ресурсів банків на фінансування реального сектору економіки та проєктів відбудови України.

Проведений у другому розділі аналіз показав, що протягом 2022–2025 рр. інвестиційна діяльність банків України характеризувалася суттєвим зростанням обсягів інвестиційного портфеля та високою концентрацією вкладень у державні боргові цінні папери та депозитні сертифікати Національного банку України. З одного боку, така модель сприяла підтриманню фінансової стійкості банківської системи в умовах воєнного стану, однак з іншого сформувала низку структурних дисбалансів, які обмежують потенціал банківської системи щодо стимулювання економічного розвитку.

Однією з ключових проблем є надмірна концентрація інвестиційних ресурсів у державних боргових інструментах. За результатами проведеного дослідження встановлено, що сукупна частка ОВДП та депозитних сертифікатів НБУ перевищувала 95% інвестиційного портфеля банківської системи. Така структура забезпечує банкам високий рівень ліквідності та мінімізацію ризиків, проте не сприяє активному фінансуванню корпоративного сектору економіки, інноваційних проєктів та інвестицій у виробничу сферу [32].

Наступною проблемою є ефект витіснення приватних інвестицій. Висока дохідність державних цінних паперів та депозитних сертифікатів НБУ створює ситуацію, коли банкам економічно вигідніше інвестувати у державні

інструменти, ніж здійснювати фінансування підприємств реального сектору. У результаті значна частина фінансових ресурсів концентрується у державному борговому сегменті, що стримує розвиток фондового ринку та обмежує доступ бізнесу до інвестиційного капіталу [4].

Суттєвим стримуючим фактором розвитку інвестиційної діяльності банків залишаються воєнні ризики. Повномасштабна війна призвела до підвищення рівня економічної невизначеності, погіршення інвестиційного клімату, зростання кредитного ризику та зниження інвестиційної активності підприємств. За таких умов банки об'єктивно орієнтуються на найбільш безпечні фінансові інструменти, відмовляючись від інвестицій у більш ризикові проекти.

Окремої уваги потребує вплив монетарної політики НБУ на інвестиційну активність банків. Підвищення облікової ставки до 25% у 2022 році та запровадження високодохідних депозитних сертифікатів стали важливими інструментами стримування інфляційних процесів та стабілізації фінансового ринку. Водночас такі заходи сприяли перерозподілу ліквідності банків у бік інструментів НБУ та зменшували стимули до фінансування інвестиційних проектів і кредитування бізнесу.

Ще однією проблемою є низький рівень диверсифікації інвестиційних портфелів банків. Частка корпоративних облігацій, акцій, інвестицій у пайові інструменти та інвестиційної нерухомості залишається незначною. Це свідчить про недостатній розвиток внутрішнього ринку капіталу та обмежені можливості банків щодо формування збалансованих інвестиційних портфелів (рис.3.1).

Отже, сучасна модель інвестиційної діяльності банків України забезпечує фінансову стабільність банківської системи, проте її внесок у довгострокове економічне зростання залишається обмеженим.

Основною проблемою є концентрація інвестиційних ресурсів у державних боргових інструментах та інструментах НБУ, що знижує роль банків як інституційних інвесторів реального сектору економіки. У зв'язку з

цим актуальним завданням стає формування нової моделі інвестиційної діяльності банків, орієнтованої на підтримку післявоєнного відновлення економіки України.

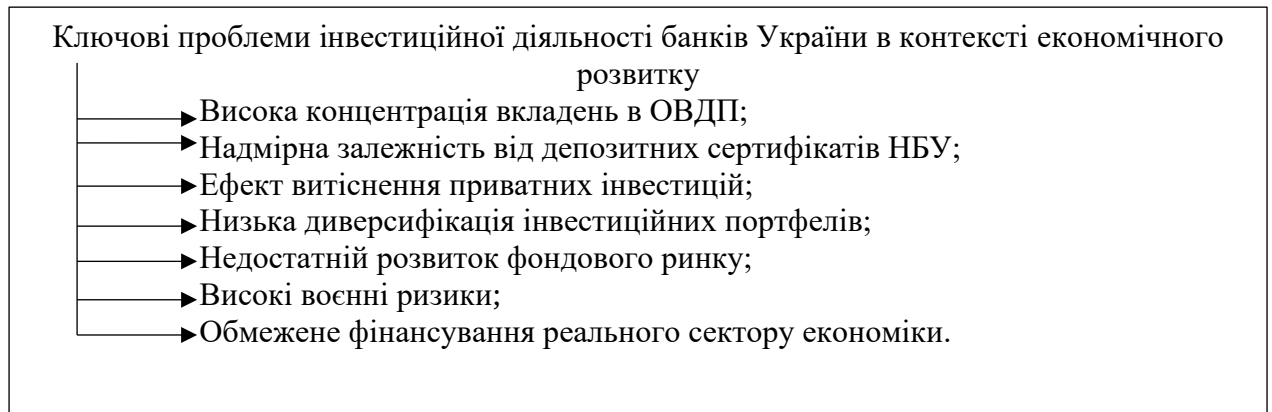

Рис.3.1. Ключові проблеми інвестиційної діяльності банків України

Джерело: узагальнено за [4;9; 18; 21; 32; 34; 36].

Інвестиційна діяльність банків є одним із ключових чинників довгострокового економічного зростання. У розвинених країнах банки виконують не лише функцію фінансового посередництва, а й виступають важливими інституційними інвесторами, які забезпечують мобілізацію заощаджень, фінансування інвестиційних проєктів, розвиток інновацій та підтримку структурної модернізації економіки.

Фундаментальні дослідження взаємозв'язку між розвитком фінансового сектору та економічним зростанням були проведені науковцями [47]. У роботі [43] автори доводить, що фінансові інститути та фінансові ринки позитивно впливають на економічне зростання через підвищення ефективності розподілу ресурсів, зниження трансакційних витрат, стимулювання інновацій та покращення інвестиційних рішень. Дослідження підтверджує наявність стійкого зв'язку між рівнем розвитку фінансової системи та темпами економічного зростання.

Важливе значення для розуміння ролі банківських інвестицій має також дослідження [50], у якому здійснено порівняння банкоорієнтованих та ринковоорієнтованих фінансових систем. Автори доводять, що в таких країнах, як Німеччина та Японія, банки відіграють провідну роль у мобілізації

заощаджень, розподілі капіталу та контролі за інвестиційними процесами, що сприяє довгостроковому економічному розвитку [48-49].

Особливо показовим є досвід Німеччини, де великі універсальні банки традиційно виступають не лише кредиторами, а й активними інвесторами в корпоративний сектор. Через механізми довгострокового фінансування та участі в капіталі підприємств банки сприяють розвитку промисловості, інноваційних виробництв та експорту. Така модель дозволяє забезпечувати тісний зв'язок між фінансовим сектором і реальним сектором економіки [52].

Подібна практика характерна і для Японії, де банки історично виконують функцію стратегічних інвесторів у межах корпоративних груп (keiretsu). Завдяки цьому забезпечується довгострокове фінансування інвестиційних проєктів та підтримується висока інвестиційна активність підприємств навіть у періоди економічної нестабільності [47].

Водночас світова практика демонструє, що в умовах кризових явищ банки часто переорієнтовують інвестиційні портфелі у менш ризикові активи. Після глобальної фінансової кризи 2008–2009 рр. та під час пандемії COVID-19 багато європейських банків збільшили частку державних боргових інструментів у структурі активів. Аналогічні тенденції спостерігаються і в умовах сучасної геополітичної нестабільності, про що свідчать дослідження [45]. У звіті наголошується, що зростання геополітичної невизначеності змушує фінансові установи посилювати увагу до ліквідності та якості активів, що впливає на структуру інвестиційних портфелів банків.

Дослідження науковців [43] показало, що найбільший позитивний вплив на економічне зростання мають такі показники фінансового сектору, як обсяг внутрішнього кредитування, рівень розвитку фінансових ринків та ефективність розподілу інвестиційних ресурсів. Автори дійшли висновку, що саме здатність фінансової системи спрямовувати ресурси у продуктивні галузі економіки є визначальним чинником довгострокового економічного розвитку.

Отже, міжнародний досвід свідчить, що найбільший позитивний вплив інвестиційної діяльності банків на економічний розвиток досягається за умов

диверсифікованої структури інвестиційних портфелів, активної участі банків у фінансуванні корпоративного сектору, інноваційних проєктів та інфраструктурного розвитку.

На відміну від розвинених країн, де банки виконують роль довгострокових інституційних інвесторів, в Україні в умовах воєнного стану інвестиційна діяльність банків переважно концентрується у державних боргових інструментах. Це забезпечує фінансову стабільність, проте водночас обмежує потенціал банківської системи щодо стимулювання економічного зростання через фінансування реального сектору економіки.

3.2. Стратегічні напрями розвитку інвестиційної діяльності банків України в умовах повоєнного відновлення економіки

Розширення потенціалу банківської системи щодо стимулювання економічного зростання потребує формування механізмів, які дозволять банкам спрямовувати частину інвестиційних ресурсів не лише у державні боргові інструменти, а й у фінансування підприємств реального сектору економіки. Передусім ідеться про розвиток ринку корпоративних, муніципальних та інфраструктурних облігацій, які можуть стати альтернативним інструментом залучення капіталу для підприємств, громад та проєктів повоєнної відбудови.

Важливим напрямом є запровадження державних гарантій, страхування воєнних ризиків та механізмів часткового розподілу ризику між державою, міжнародними фінансовими організаціями та банками. Це дозволить знизити ризиковість інвестицій у виробничі, інфраструктурні, енергетичні та інноваційні проєкти, зробивши їх більш прийнятними для банківського сектору.

Доцільним є також розвиток спеціальних інвестиційних програм для банків, орієнтованих на фінансування критично важливих галузей:

енергетики, агропромислового комплексу, логістики, переробної промисловості, оборонно-промислового комплексу та цифрової інфраструктури. Такі програми мають передбачати пільгове рефінансування, компенсацію частини процентної ставки, податкові стимули для інвесторів та прозорі критерії відбору проєктів.

Окремим напрямом має стати розвиток сек'юритизації, інвестиційних фондів, проєктного фінансування та державно-приватного партнерства. Це дасть змогу банкам не лише кредитувати бізнес напряму, а й брати участь у фінансуванні великих інвестиційних проєктів через ринкові інструменти, розподіляючи ризики між кількома учасниками.

Таким чином, стимулювання економічного зростання через банківську систему можливе за умови поєднання трьох елементів: розвитку ринку капіталу, зниження інвестиційних ризиків та створення економічних стимулів для банків інвестувати у реальний сектор. Саме така модель дозволить трансформувати інвестиційну діяльність банків із переважно інструмента збереження ліквідності у повноцінний механізм фінансування структурної модернізації та повоєнного відновлення економіки України.

У післявоєнний період роль банківської системи у відновленні економіки України суттєво зростатиме. За оцінками міжнародних фінансових організацій, потреби України у відбудові перевищуватимуть сотні мільярдів доларів США, що потребуватиме активного залучення банків до фінансування інвестиційних проєктів та розвитку внутрішнього ринку капіталу.

Першим стратегічним напрямом має стати поступова диверсифікація інвестиційних портфелів банків. Доцільним є збільшення частки корпоративних облігацій, муніципальних цінних паперів, інфраструктурних облігацій та інших фінансових інструментів, пов'язаних із фінансуванням відновлення економіки.

Другим напрямом є розвиток ринку інфраструктурних та відновлювальних облігацій. Такі інструменти можуть стати ефективним механізмом акумуляції ресурсів для реалізації проєктів реконструкції

транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури.

Третім напрямом має стати розширення участі банків у фінансуванні стратегічних галузей економіки. Йдеться про проекти у сфері енергетики, агропромислового комплексу, цифрової економіки, логістики та оборонно-промислового комплексу.

Четвертим напрямом є впровадження принципів ESG-інвестування та сталого фінансування. Світовий досвід свідчить, що екологічні, соціальні та управлінські критерії стають важливим фактором прийняття інвестиційних рішень. Для України це особливо актуально в контексті євроінтеграції та залучення міжнародного капіталу.

П'ятим напрямом має стати розвиток механізмів державно-приватного партнерства та гарантійних програм для інвестиційних проектів. Наявність державних гарантій дозволить знизити ризики для банків та стимулюватиме їх до активнішого фінансування довгострокових проектів (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Стратегічні напрями активізації інвестиційної діяльності банків України в умовах повоєнного відновлення

Напрямок	Очікуваний результат
Диверсифікація інвестиційних портфелів	Зниження концентраційного ризику
Розвиток ринку корпоративних облігацій	Зростання інвестицій у реальний сектор
Інфраструктурні облігації	Фінансування відбудови України
ESG-інвестування	Залучення міжнародного капіталу
Державно-приватне партнерство	Зменшення інвестиційних ризиків
Цифровізація інвестиційних процесів	Підвищення ефективності управління портфелями

Джерело: складено авторкою

Таким чином, перспективи розвитку інвестиційної діяльності банків України пов'язані з переходом від переважно консервативної моделі інвестування, орієнтованої на державні боргові інструменти, до моделі, що забезпечуватиме активне фінансування відновлення економіки.

Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню ролі банків як інституційних інвесторів, розвитку внутрішнього ринку капіталу та забезпеченню сталого економічного зростання України в післявоєнний період.

Проведений у другому розділі аналіз показав, що інвестиційна діяльність АТ КБ «ПриватБанк» характеризується високим рівнем концентрації вкладень у державні боргові цінні папери. Частка ОВДП у структурі інвестиційного портфеля банку протягом 2022–2025 рр. перевищувала 70%, що забезпечувало високий рівень ліквідності та стабільність доходів, проте одночасно обмежувало можливості диверсифікації інвестиційних ризиків [1].

У післявоєнний період доцільним є поступовий перехід від переважно консервативної моделі інвестування до більш збалансованої структури інвестиційного портфеля.

Одним із перспективних напрямів може стати збільшення вкладень у корпоративні облігації підприємств критичної інфраструктури, енергетичного сектору, агропромислового комплексу та підприємств оборонно-промислового комплексу. Реалізація таких інвестицій сприятиме не лише диверсифікації активів банку, але й прискоренню структурної модернізації економіки України (табл.3.2).

Особливого значення набуває участь ПриватБанку у фінансуванні проєктів повоєнного відновлення. Зважаючи на масштаби діяльності банку та його провідні позиції у банківській системі, доцільним є створення окремого напрямку інвестування в інфраструктурні та відновлювальні облігації, кошти від яких спрямовуватимуться на реконструкцію транспортної, енергетичної та соціальної інфраструктури.

Важливим напрямом розвитку інвестиційної діяльності банку має стати впровадження принципів ESG-інвестування. Це дозволить підвищити інвестиційну привабливість банку для міжнародних фінансових організацій, сприятиме залученню додаткових ресурсів для фінансування відбудови країни та забезпечить відповідність сучасним європейським стандартам сталого розвитку.

Таблиця 3.2

Пропозиції щодо вдосконалення інвестиційної діяльності АТ КБ
«ПриватБанк» в умовах повоєнного відновлення економіки України

Проблема	Запропонований захід	Очікуваний результат
Висока концентрація вкладень в ОВДП	Поступове збільшення частки корпоративних облігацій стратегічних підприємств	Підвищення диверсифікації інвестиційного портфеля
Обмежена участь у фінансуванні відбудови	Формування портфеля інфраструктурних та відновлювальних облігацій	Залучення банку до фінансування повоєнної реконструкції
Висока залежність від державних боргових інструментів	Розширення інвестицій у муніципальні облігації та проєкти державно-приватного партнерства	Зниження концентраційного ризику
Недостатня інтеграція ESG-підходів	Впровадження ESG-критеріїв при відборі інвестиційних проєктів	Підвищення інвестиційної привабливості банку для міжнародних партнерів
Низька частка інноваційних інвестицій	Створення спеціальних програм фінансування проєктів у сферах цифровізації, енергетики та інновацій	Підтримка структурної модернізації економіки
Відсутність окремої стратегії післявоєнного інвестування	Розроблення стратегії «Investment Recovery Strategy 2030»	Системне управління інвестиційною діяльністю банку

Джерело: складено авторкою на основі [1; 6-11; 26]

Таким чином, стратегічний розвиток інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» має базуватися на диверсифікації інвестиційного портфеля, підтримці повоєнного відновлення економіки, розвитку ESG-інвестування та розширенні участі банку у фінансуванні довгострокових інвестиційних проєктів. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності банку та посиленню його ролі як одного з ключових інституційних інвесторів України.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено комплексне дослідження інвестиційної діяльності банків в Україні, визначено сучасні тенденції її розвитку, оцінено вплив воєнних ризиків та монетарної політики Національного банку України на інвестиційну активність банків, а також обґрунтовано перспективні напрями її активізації в умовах повоєнного відновлення економіки.

У першому розділі досліджено теоретичні засади інвестиційної діяльності банків. Встановлено, що інвестиційна діяльність є важливою складовою банківського бізнесу та являє собою систему операцій, пов'язаних із розміщенням власних і залучених ресурсів у фінансові та реальні активи з метою отримання доходу, забезпечення ліквідності та підтримання фінансової стійкості банківської установи. Аналіз наукових підходів показав еволюцію поглядів на сутність інвестиційної діяльності банків від вузького трактування як джерела прибутку до сучасного розуміння її як інструменту забезпечення фінансової безпеки та економічного розвитку держави.

У ході дослідження визначено основні функції інвестиційної діяльності банків, серед яких інвестиційна, трансформаційна, розподільча, стимулююча, стабілізаційна та соціально-економічна. З'ясовано, що через механізм інвестиційної діяльності банки забезпечують ефективний перерозподіл фінансових ресурсів, підтримують функціонування фінансового ринку та сприяють реалізації стратегічних напрямів розвитку економіки.

Встановлено, що інвестиційна діяльність банків реалізується через різноманітні форми та види вкладень, серед яких провідне місце займають фінансові інвестиції у цінні папери. Особливістю сучасного етапу розвитку банківської системи України є домінування державних боргових інструментів у структурі інвестиційних портфелів банків, що зумовлено необхідністю забезпечення ліквідності та мінімізації ризиків в умовах воєнного стану.

Сучасна структура інвестиційних портфелів українських банків свідчить

про значну концентрацію вкладень у державні цінні папери, насамперед облігації внутрішньої державної позики. Це пояснюється їх високою ліквідністю, мінімальним кредитним ризиком та можливістю використання як забезпечення для операцій рефінансування Національного банку України. Водночас надмірна концентрація вкладень у державні боргові інструменти може стримувати розвиток корпоративного сегмента фондового ринку та обмежувати можливості диверсифікації інвестиційних портфелів банків. У зв'язку з цим важливим завданням залишається пошук оптимального балансу між прибутковістю, ризиком та ліквідністю інвестиційних операцій банків.

У другому розділі проведено оцінку сучасного стану інвестиційної діяльності банків України та визначено основні структурні трансформації інвестиційних портфелів у 2022–2025 роках. Встановлено, що інвестиційний портфель банківської системи України збільшився з 1 022,7 млрд грн у 2022 році до 2 010,2 млрд грн у 2025 році, тобто майже вдвічі. Водночас частка інвестиційного портфеля в активах банківської системи зросла з 43,5% до 50,2%, що свідчить про посилення ролі інвестиційних операцій у діяльності банків.

Виявлено суттєві структурні зміни у складі інвестиційних портфелів банків. Протягом досліджуваного періоду державні боргові цінні папери залишалися основним об'єктом інвестування та формували понад 60% інвестиційного портфеля банківської системи. Сукупна частка державних цінних паперів та депозитних сертифікатів НБУ перевищувала 95% інвестиційних вкладень банків, що свідчить про високий рівень концентрації інвестиційної діяльності у низькоризикових фінансових інструментах.

Встановлено, що провідну роль в інвестиційній діяльності банківської системи відіграють банки з державною часткою, на які у 2025 році припадало майже 54% сукупного інвестиційного портфеля банківського сектору. Доведено, що найбільшим інвестором серед банків України є АТ КБ «ПриватБанк», частка якого в інвестиційному портфелі банківської системи у 2025 році становила 26,2%.

У результаті аналізу інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» встановлено, що протягом 2022–2025 років обсяг його інвестиційного портфеля збільшився з 342,1 млрд грн до 526,9 млрд грн, або на 54,0%. Визначено, що ключовою особливістю інвестиційної політики банку є висока концентрація вкладень в облігації внутрішньої державної позики, частка яких у структурі інвестиційного портфеля перевищувала 70%. Це забезпечувало банку високий рівень ліквідності та стабільність доходів, проте одночасно посилювало залежність від державного боргового ринку.

У третьому розділі досліджено проблемні аспекти інвестиційної діяльності банків в контексті їх впливу на економічний розвиток України. Встановлено, що сформована в умовах війни модель інвестиційної діяльності банків сприяє підтриманню фінансової стабільності банківської системи, проте має обмежений вплив на розвиток реального сектору економіки. Основними проблемами визначено надмірну концентрацію інвестиційних ресурсів у державних боргових інструментах, ефект витіснення приватних інвестицій, низький рівень диверсифікації інвестиційних портфелів та недостатній розвиток внутрішнього ринку капіталу.

Обґрунтовано, що важливий вплив на інвестиційну активність банків мали воєнні ризики та монетарна політика НБУ. Підвищення облікової ставки, активне використання депозитних сертифікатів та необхідність підтримання високої ліквідності стимулювали банки до збільшення вкладень у безризикові державні та регуляторні інструменти замість фінансування корпоративного сектору.

За результатами дослідження запропоновано стратегічні напрями розвитку інвестиційної діяльності банків в умовах повоєнного відновлення економіки України, серед яких: диверсифікація інвестиційних портфелів, розширення інвестицій у корпоративні та інфраструктурні облігації, розвиток механізмів державно-приватного партнерства, впровадження принципів ESG-інвестування та посилення ролі банків у фінансуванні проєктів відбудови України.

Практичне значення дослідження полягає в розробленні рекомендацій щодо вдосконалення інвестиційної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», які передбачають поступове зниження концентрації вкладень у державні боргові цінні папери, розширення участі банку у фінансуванні інфраструктурних та відновлювальних проєктів, впровадження ESG-підходів до управління інвестиційним портфелем та формування стратегії післявоєнного інвестування. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності інвестиційної діяльності банків, розвитку ринку капіталу та забезпеченню сталого економічного зростання України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АТ КБ «ПриватБанк». Фінансова звітність. URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost> (дата звернення: 26.04.2026)
2. Болдова А.А., Романова Г.І. Інвестиційна діяльність банків України. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2013. № 1. С. 6–13.
3. Борисова Л. Є., Мамуненко М. С. Сучасні напрями розвитку вітчизняних банківських операцій з цінними паперами. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. 2021. Вип. 2 (103). С. 35–41. DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2021-2-6>
4. Боцман Ю.О. Роль банків у формування ринку державних цінних паперів: аналіз впливу та оцінка взаємодії. *Економіка та суспільство*. 2024. № 59. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-97>
5. Береславська О.І. Діяльність банків на ринках цінних паперів України. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. № 2, 2016. С. 21-30.
6. Звіт НБУ. Згруповані балансові залишки. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist/datasupervision#3> (дата звернення: 25.04.2026)
7. Звіт НБУ. Значення економічних нормативів в цілому по системі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervisionstatist/datasupervision#> (дата звернення: 25.04.2026)
8. Звіт НБУ. Оборотно-сальдовий баланс банку. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#3> (дата звернення: 25.04.2026)
9. Звіт НБУ. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/t-bills> (дата звернення: 25.04.2026)
10. Звіт НБУ. Узагальнена інформація стосовно виконаних угод з купівлі/продажу ОВДП на вторинному ринку за 2025 рік. URL:

<https://bank.gov.ua/ua/markets/ovdp> (дата звернення: 25.04.2026)

11. Гавловська Н. І., Рудніченко Є. М. Теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю в умовах цифровізації економіки. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. Західноукраїнський національний університет. 2021. № 4. URL: <http://ujae.org.ua/teoretychni-osnovy-upravlinnya-investytsijnoyu-diyalnistyu-v-umovah-tsifrovizatsiyi-ekonomiky/> (дата звернення: 01.04.2026)

12. Жердецька Л. В. Оцінка ефективності інвестиційної діяльності банків України на фондовому ринку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2021. № 9–10 (286–287). С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2021-9-10-286-287-11-17>

13. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: затверджено Постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.2001 р. (зі змінами і доповненнями). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0492500-15> (дата звернення: 25.04.2026)

14. Казак О. О., Чистякова Д. С., Управління ризиками інвестиційної діяльності банків України в умовах розвитку інформаційної економіки. *Ефективна економіка*. №3. 2021. С. 1-10

15. Криховецька З. М., Кохан І. В. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10>

16. Коваленко В. В. Ринок цінних паперів в умовах кризи економіки України. *Регіональна економіка та управління*. 2016. № 5(12). С. 31-34.

17. Колодізев О.М., Власенко Н.М. Кредитно-інвестиційна діяльність банків України: сучасний стан і перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2013. № 11. С. 342–347.

18. Коваленко В.В. Інвестиційна діяльність банків на фондовому ринку: теоретичні та методичні виміри оцінювання. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*, №51 (2025), 114-121

19. Коваленко В.В. Ринок цінних паперів в умовах структурних

дисбалансів розвитку фінансового ринку України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 1 (12). С. 172-178. URL: http://www.pev.kpu.zp.ua/journals/2019/1_12_uk/33.pdf (дата звернення: 25.04.2026)

20. Луців Б. Л. Банківська діяльність у сфері інвестицій. Київ: Лібра, 2002. 192 с.

21. Марценюк О.В., Петрусевич В.О. Проблеми та перспективи інвестиційної діяльності банків України. *Економіка та суспільство*. 2024. №66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-66-54>

22. Мостенець А.В., Петренков В.Є. Управління інвестиційною діяльністю банку. *Бізнесінформ*. 2017. №4. С.284-288.

23. Наглядова статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 25.04.2026)

24. Онищенко Ю. І. Управління інвестиційною діяльністю банку: теорія та практика. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 25. С. 738–745. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/123.pdf

25. Онищенко Ю.І., Іванов М.В. Інвестиційна діяльність банків України: законодавче забезпечення та перспективи розвитку. *Приазовський економічний вісник*. 2021. №6 (29). С.82-87

26. Основні показники діяльності банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/stat/Indicators_Banks_2026-01-01.xlsx (дата звернення: 07.05.2026)

27. Пересада А. А., Майорова т. В. Управління банківськими інвестиціями: монографія. Київ: КНЕУ, 2005. 388 с.

28. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: КНЕУ, 2004. 486 с.

29. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 07.05.2026)

30. Про інвестиційну діяльність: Закон України 18 вересня 1991

року. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 07.05.2026)

31. Реверчук С. К., Кльоба Л. Г., Паласевич М. Б. Управління і регулювання банківської інвестиційною діяльністю: монографія. Львів: Тріада плюс, 2007. 352 с.

32. Рисін В., Папірник С. Трансформація ролі банків на ринку державних боргових цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-6>

33. Слатвінська М. О., Бриндак В. М. Дискусійні погляди щодо трактування ключових понять інвестиційної діяльності. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/bitstream/123456789/16849/1/54-61.pdf> (дата звернення 04.04.2026)

34. Руденко Н.О. Структура інвестиційних портфелів України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. №12. С.116-123

35. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 (дата звернення: 25.04.2026)

36. Стеценко Б., Буряченко А., Захожай К., Прісняк С. Боргова Безпека України: Ключові Імперативи Воєнного Стану. *Modeling The Development Of The Economic Systems*. 2023. № 1, с. 194–199. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-27> (дата звернення: 20.04.2026).

37. Хома І., Антощук, І. ОВДП як інструмент впливу на монетарне та фінансове регулювання в Україні. *Економічний простір*. 2022. № 181. С. 64–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/181-11> (дата звернення: 18.04.2026).

38. Черкасова С.В. Регулювання діяльності банків на вітчизняному ринку цінних паперів. *Економіка та суспільство*. 2023. №52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-93>

39. Черкасова С. В. Банківська інвестиційна діяльність на

вітчизняному фондовому ринку. *Підприємництво і торгівля*. 2019. №. 24. С. 51–58. URL: <http://lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/DOI/2522-1256-2019-24-07.pdf> (дата звернення: 18.04.2026).

40. Statista. URL: Investment Banking – Ukraine. Statista Market Forecast (дата звернення: 04.04.2026)

41. Chand S. Portfolio Management of a Commercial Bank: Objectives and Theories. URL: <https://www.yourarticlelibrary.com/banking/porfoliomanagementofacommercialbankobjectivesandtheories/11009> (дата звернення: 25.04.2026)

42. Markowitz H.M. Foundations of Portfolio Theory. *Journal of Finance*. 1991. Vol. 46. Issue 2. P. 469-77. URL: <http://www.emh.org/Mark91.pdf>

43. Nguyen, Q. T., Hoang, H. V., Le, T. T. The Impact of Investment Diversification on Bank Performance: Evidence from Southeast Asian Banks. *Asian Economic Journal*, 2021. Vol. 35(1). P. 45-67. DOI: <https://doi.org/1111/asej.12217>.

44. Mensi, W., Al-Yahyaee, K. H., Hkiri, B. Diversification Benefits and Spillover Effects between Bank Stock Returns and Global Financial Markets. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*. 2022. Vol. 80. 101614. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.intfin.2022.101614>

45. Akhtar, S., Hussain, S., Ahmed, M. Modelling Market Risk in Bank Securities Portfolios: Evidence from Emerging Economies. *Journal of Banking & Finance Economics*. 2023. Vol. 45(2). P. 123-145. DOI: <https://doi.org/10.1111/jbfe.12345>

46. Chen, L., Wang, Y., Zhang, J. Bank Securities Holdings and Resilience to Financial Shocks: An International Perspective. *International Review of Financial Analysis*. 2022. Vol. 84, 102378. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2022.102378>.

47. Li, H., Gao, L., Sun, Y. (2024). Predictive Analytics for Bank Investment Decisions on Stock Markets Using Machine Learning. *Journal of Financial Data Science*. 2024. Vol. 6(1). P. 55-72. DOI: <https://doi.org/10.1080/26435017.2023.2345678>.

48. Wang, X., Zhang, M., Liu, S. (2021). A Holistic Approach to

Evaluating Bank Investment Performance: Combining Financial Ratios. *Financial Management*. 2021. Vol. 14(7). 305. <https://doi.org/10.3390/jrfm14070305>

49. Jones, R., Smith, E. Monetary Policy and Bank Investment Strategies in Developed Markets. *European Economic Review*. 2023. Vol. 151, 104337. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2023.104337>.

50. Wang, X., Zhang, M., Liu, S. A Holistic Approach to Evaluating Bank Investment Performance: Combining Financial Ratios with Qualitative Factors. *Journal of Risk and Financial Management*. 2021. Vol. 14(7). 305. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm14070305>.

51. Ozili, P. K., Arun, T. G. The Economic Impact of COVID-19 on the Banking Sector: A Systematic Review of Evidence. *International Journal of Social Economics*, 2021. Vol. 48(4). P. 515-535. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSE-07-2020-0491>.

52. Sachs, J. D., Woo, W. T., & Yoshino, N. (2024). Integrating ESG Factors into Bank Investment Portfolios for Sustainable Finance. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 2024. Vol. 14(1). P. 1-20. DOI: <https://doi.org/10.1080/20430795.2023.2345679>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Основні показники діяльності банківських установ, млрд грн

Назва показника	2022 рік	2023 рік	2024 рік	2025 рік
Кількість банків, які мають банківську ліцензію	67	63	61	60
З них: з іноземним капіталом	29	27	26	26
У т.ч з 100% іноземним капіталом	22	19	19	19
Активи	2352	2945	3423	4001
Активи в іноземній валюті	731	830	960	1017
Загальні активи (не скореговані на резерви)	2717	3311	3775	4182
Загальні активи іноземній валюті	820	923	1055	1091
Кредити надані клієнтам, у т.ч	1036	1025	1138	1220
кредити, що надані органам державної влади	25	18	13	9
кредити, що надані суб'єктам господарювання	801	784	851	870
кредити, що надані фізичним особам	210	223	274	342
кредити, надані небанківським фінансовим установам	0,5	0,5	0,1	0,08
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	1023	1466	1693	2010
Резерви за активними операціями	370	371	358	186
Пасиви	2352	2945	3423	4001
Капітал	215	296	382	463
Зобов'язання	2136	2649	3041	3538
Кошти юридичних осіб	890	1260	1497	1720
Кошти фізичних осіб	933	1084	1216	1407
Фінансовий результат діяльності банків	21,9	83	91	126,5
Рентабельність активів, %	1,04	3,24	3,35	3,58
Рентабельність капіталу	9,68	30,33	29,07	29,92

АНОТАЦІЯ

Щербата А.І. Інвестиційна діяльність банків в Україні: сучасні напрями та перспективи. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакаларського) рівня вищої освіти зі спеціальності 072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026. 55с.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретичні засади інвестиційної діяльності банків. Проведено аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку інвестиційної діяльності банків України та оцінено інвестиційний портфель найбільшого держбанку АТ КБ «Приватбанк» за 2022-2025 роки. Окреслено проблеми та перспективні напрями активізації інвестиційної діяльності банків в контексті впливу на економічний розвиток та повоєнне відновлення України.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, види, форми інвестування, цінні папери, ОВДП, комерційні банки, інвестиційний портфель, АТ КБ «Приватбанк».

ABSTRACT

Shcherbata A.I. Investment activity of banks in Ukraine: modern trends and prospects. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor's) level of higher education in specialty 072 – Finance, Banking, Insurance and Stock Market. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026. 55 p.

The qualification work explores the theoretical foundations of banks' investment activities. The current state and trends in the development of investment activities of banks in Ukraine are analyzed and the investment portfolio of the largest state-owned bank, JSC CB "Privatbank" for 2022-2025 is assessed. Problems and promising directions for activating banks' investment activities in the context of their impact on economic development and post-war recovery of Ukraine are outlined.

Keywords: investment activities, types, forms of investment, securities, government bonds, commercial banks, investment portfolio, JSC CB "Privatbank".

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.І. Щербата